

איבעיא להו: אשה מאורסה שנדרה נדר, וגירשה ארוסה ביום ששמע את נדרה —

האם גירושין — **כשתיקה דמיא**, ונחשב הדבר כנדר אשר לא הופר ביום שמעו.

או גירושין — כהקמה דמיא!

כי בכך שגירש את אשתו ויודע שלאחר הגירושין שוב אינו יכול להפר לה, הרי זה כמי שהקים את הנדר, לפי שמעתה אין לו אפשרות להפר.

ומבאר הגמרא: **למאי נפקא מינא?** —

כגון שנדרה, ושמע בעלה הארוס, וגירשה, ואהדרה ביומיה — והחזירה בו ביום [והוא הדין אם נתארסה לארוס אחר בו ביום].

אי אמר מר גירושין כשתיקה דמי, ועדיין יש אפשרות להפר, **מצוי מיפר לה**, שהרי עדיין לא חלף יום שמעו.⁽²³⁾

ואי אמר מר כהקמה דמי, שוב לא מצוי מיפר לה. שהרי על ידי הגירושין נחשב הנדר כמקיים.

וכל השאלה היא בגירשה מן האירוסין, שאז יש בכוחו של הארוס השני להפר עם האב בנדרים קודמים. אבל משנישאת, ויצאה מרשותו של האב, אין בכוחו של הארוס השני להפר לבדו נדרים קודמים. ר"ן

ופשטיגן מברייטא:

תא שמע מהא דתניא: **אימתי אמרו חכמים עב-א במשנה** [לעיל ע א] **"מת הבעל — נתרוקנה רשותו של הבעל לאב"** —

בזמן שעדיין לא שמע הבעל קודם שמת, או ששמע והפר, או שמע ושתק ומת בו ביום.

ומביאה מכאן הגמרא ראייה לספק דידן:

ואי אמרת שגירושין כשתיקה דמו, ולא כקיום, **ליתני נמי בברייטא זו:** **או ששמע**

ובירושלמי כתוב שאם חלה הבעל ונשתתק, יכול להפר בעת שיבריא.

ואולי אפשר לחלק בין גירושין למחלה. בגירושין נחשב שתיקה המקיימת בכך שגירשה, שהרי לא הפר אלא גירש. אבל בנשתתק הרי רצה להפר, אלא שלא היה יכול, ולכן יכול להפר אף למחרת.

ולכאורה יש להקשות על דברי הירושלמי, הסובר ששתיקה בעל כרחו לא נקראת שתיקה, למה מפר הבעל את נדרי אשתו בשבת, כשמע אותם ביום השבת? והלא כל הטעם שאמרו חכמים שיכול להפר אפילו בשבת, הוא משום שאם לא יפר בשבת לא יוכל להפר אחרי שבת כיון שיחלוף יום שמעו. ואילו לדברי הירושלמי, ששתיקה בעל כרחו אינה נחשבת שתיקה, גם

האחרון להפר רק אם נתארסה לו בו ביום ששמע הבעל אבל אם נתארסה לו למחרת אינו יכול להפר כיון שארוס אחרון עומד במקומו של הראשון וזכות הראשון בטילה לאחר שחלף יום שמעו

23. אבל אם החזירה למחר הרי חלף יום שמעו ואינו יכול להפר.

והרא"ש מוכיח מכאן שאם חלה ונשתתק ביום שמעו, אינו יכול להפר למחר, אפילו ששתק בעל כרחו. דהרי בסוגייתנו כתוב שאם החזירה למחר אינו יכול להפר, אפילו שבמשך יום שמעו לא היה יכול להפר, כיון שגירשה. ויש ראייה ששתיקה בעל כרחו גם נחשבת שתיקה.

וגירש, שאף זה נחשב כמו ששמע ושתק, ויכול האב לחזור ולהפר.

ומדלא תני הכי — שמע מינה, גירושין כהקמה דמו. וכיון שהנדר חשוב כמקום, אין האב יכול לחזור ולהפר.

אלא שמקשה הגמרא מהסיפא:

אימא סיפא — יש ראייה הפוכה מהסיפא של הברייתא שנאמר בה:

אבל אם שמע הבעל מהנדר קודם מיתנו וקיים, או ששמע ושתק ומת ביום שלאחריו, שיש כאן שתיקה במשך יום שמעו — שוב אין האב יכול להפר, כיון שהבעל קיים את הנדר על ידי קיום או שתיקה.

ואי אמרת [ונכמו שרצית להוכיח מהרישא של הברייתא], שגירושין כהקמה דמו, אם כן, ליתני בסיפא של הברייתא: או שמע וגירש, שאף זה נחשב קיום, ואין האב יכול להפר.

אלא, על כרחך, מדלא קתני הכי, שמע מינה מהסיפא הפוך מהרישא, שגירושין כשתיקה דמו, ויכול האב לחזור ולהפר חלק הבעל.

ומסקינן:

אלא, מהא ברייתא, ליכא למשמע מיניה — אין להביא ראייה ממנה, משום שהתנא נקט ברישא ובסיפא רק אופנים הפוכים זה מזה.

ולכן, אי נאמר שברישא בדוקא לא כתוב אופן של גירושין, ומשום שזה נחשב קיום, נפרש שנסיב סיפא משום רישא [שהסיפא נכתבה לפי הרישא], ובסיפא נאמרו רק

אופנים הפוכים מהרישא. ומכיון שברישא לא כתוב אופן של גירושין, לכן לא שייך לכתוב בסיפא אופן זה.

ואי נאמר שבסיפא דוקא לא כתוב אופן של גירושין, כיון שזה לא נחשב קיום, אלא שתיקה. אם כן, נפרש שנסיב רישא משום סיפא [שהרישא נכתבה לפי הסיפא]. וברישא נכתבו רק האופנים הפוכים מהסיפא. וכיון שבסיפא אי אפשר לכתוב אופן של גירושין לכן לא כתוב ברישא אופן זה.

ואין ראייה מברייתא זו לשום צד מהספק.

ופשטיגן ממקום אחר:

תא שמע ממשנתנו [עא א]: נדרה והיא ארוסה, ונתגרשה. ונתארסה בו ביום. אפילו חזרה ונתגרשה ונתארסה ואפילו למאה אנשים —

אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה.

שמע מינה, מוכח ממשנתנו שגירושין כשתיקה דמו —

דאי גירושין כהקמה דמו, מי מצי מיפר ארום אחרון נידרי דאוקים ארום ראשון?

והלא לאחר שהוקם הנדר על ידי גירושין בעלה הראשון, כבר אי אפשר להפר את הנדר.

ודחינן שאין מכאן ראייה. כי —

הכא, במאי עסקינן, באופן שעדיין לא שמע ארום ראשון את הנדר, ובאופן זה אין

אם לא יפר בשבת ויכול להפר לאחר שבת, כיון שהשתיקה היא בעל כרחו?

ודוחה הגמרא: אמרי, הכא בנשואה עסקינן — משנה זו לא איירי בארוסה, אלא באשה נשואה. (24) והיינו טעמא דאין יכול להפר, משום דלאחר שגירשה כבר אין לו זכות בנדרים שנדרה קודם הגירושין. ואפילו לאחר שחזר ונשאה לא יכול הבעל להפר נדרים אלו, כיון שזה נחשב נדרים קודמים, ואין הבעל מיפר בקודמין.

מתניתין:

דרך תלמידי חכמים היא להפר לבתו את כל עב-ב נדריה לפני שהיא נישאת לבעל, שאז אינו יכול להפר עוד את נדריה. ולכן, כשהיתה בתו מאורסת, עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו, מרשותו, לפני שנישאה לבעלה, אומר לה:

כל נדרים שנדרת בתוך ביתי — הרי הן מופרין!

וכן נוהג הבעל לגבי נדרי אשתו המאורסת לו, עד שלא תכנס לרשותו, לפני שהוא נושא אותה, בהיותה עדיין מאורסת לו, אומר לה: כל נדרים שנדרת עד שלא תכנס לרשותי — הרי הן מופרין.

כיון שמשתכנס לרשותו — אינו יכול להפר את נדריה הקודמים.

הגירושין נחשבים לא כשתיקה ולא כהקמה. ואין להוכיח ממשנתנו כיצד נחשבים הגירושין לאחר ששמע הבעל את הנדר.

ומקשה הגמרא על הדחיה: אי הכי, שמדובר במשנתנו שלא שמע הארוס, מאי איריא — מדוע נקט התנא באופן שנתגרשה ונתארסה בו כיום?

הלא אפילו נתגרשה לאחר מאה ימים מיום שנדרה, נמי, כיון שלא שמע הבעל, יוכל הארוס האחרון להפר נדריה.

ומתרצת הגמרא, שדברי משנתנו הם כשלא שמע ארוס ראשון, ושמע האב.

דבאופן שכזה, רק בו כיום ששמע האב הוא דמצי מיפר הארוס האחרון. אבל מכאן ואילך, שכבר חלף יום שמיעת האב, ולא הופר הנדר, שוב לא מצי מיפר הארוס האחרון.

תא שמע מהא דתנן: [לקמן פט א] נדרה בו כיום שנישאת, וגירשה בעלה, והחזירה בו כיום, אין יכול הבעל להפר.

שמע מינה, גירושין כהקמה דמו.

כי אם גירושין הוו כשתיקה, היה צריך להיות הדין שיוכל להפר אם החזירה בו כיום.

לו זכות הפרה, ואין זה נחשב שתיקה בעל כרחו. [עפ"י קרן אורה].

24. הר"ן מפרש שלא מדובר דוקא שבשתי הפעמים היתה נשואה, אלא אפילו אם היתה מאורסת בפעם הראשונה ובפעם השניה היתה נשואה, גם לא יכול הבעל להפר כיון שזה נחשב

ויש לתרץ, שאיסור שבת הוא דבר צדדי ואין זה נחשב שתיקה בעל כרחו כיון שמצד עצמו הוא יכול להפר.

ולפי זה אפשר לחלק עוד חילוק בין גירושין למחלה. שבחלה ונשתתק הרי מצד עצמו אינו יכול להפר ולכן זה נחשב שתיקה בעל כרחו. אבל בגירושין זהו דבר צדדי, שכיון שגירשה אין